

17. Тимченко Г. П. Способи і процесуальні форми захисту цивільних прав: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право; цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Г. П. Тимченко. – Х., 2002. – 21 с.

Желиховская Ю.В.

Хмельницький університет управління і права

ИСТОРИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РАЗВИТИЯ НОТАРИАТА В УКРАИНЕ

Аннотация

Статья посвящена исследованию вопроса о нотариате, его значимости в гражданском обществе. Исследовано возникновение самого понятия нотариат. Проанализированы нормативные акты регулирующие деятельность нотариусов. Рассмотрена история возникновения нотариата на разных исторических этапах развития цивилизации и украинского нотариата в частности. Проанализированы термины и понятия, использовавшиеся и используемые в нотариате и нотариальной деятельности.

Ключевые слова: нотариат, нотариус, нотариальные органы, государственные нотариальные конторы, частные нотариальные конторы, юридические факты, старшие нотариусы, биржевые нотариусы, народные суды, государственном нотариате, нотариальные действия, латинский нотариат.

Zhelihovska Yu.V.

Khmelnytsky University of Management and Law

HISTORY AND DEVELOPMENT NOTARIES IN UKRAINE

Summary

The article investigates the issue of Notaries, its importance in civil society. Studied the emergence of the concept of notaries. Analyzes regulations that govern and regulate the activity of notaries. The history of the emergence of the notary at different stages of civilization and Ukrainian Notaries in particular. Analysis of the terms and concepts used and used in notary and notarial activity.

Keywords: notaries, notary, notaries, notaries public, private notaries, legal facts, senior notaries, notary stock, people's courts, public notaries, notarial acts, Latin notaries.

УДК 343.1:343.21

ПРОБЛЕМНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПІДСУДНОСТІ ТА ЇЇ ВИДІВ У НАЦІОНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Керноз Н.Є., Берднік І.В.

Чернігівський національний технологічний університет

Стаття присвячена висвітленню проблемних питань законодавчого врегулювання підсудності та її видів у національному судочинстві. Проаналізовано поняття підсудності. Розкриті види підсудності: інстанційна, виключна, територіальна, предметна. Автори приходять до висновку, що на законодавчому рівні відсутнє її визначення та існують розбіжності щодо її видів. Запропоновані шляхи усунення прогалин в законодавстві.

Ключові слова: підсудність, інстанційна підсудність, виключна підсудність, територіальна підсудність, родова підсудність, предметна підсудність.

Постановка проблеми. Реалізація конституційного права на захист судом прав і свобод особи, проголошеного ст. 55 Основного Закону України [1] неможлива без створення в Україні умов для забезпечення кожному права на «справедливий суд» як однієї з основних конвенційних засад встановлених п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2]. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [3] суди застосовують при розгляді справ Конвенцію 1950 р. та практику Суду як джерело права, а також ст. 8 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4], яка передбачає, що ніхто не може бути позбавлений права на розгляд

його справи в суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом.

Однією з правових гарантій справедливого правосуддя є чітке, юридично обґрунтоване розмежування повноважень судів окремої ланки судової системи, а також однойменних судів однієї ланки щодо розгляду і вирішення цивільних справ. Отже, *визначити підсудність означає, встановити суд, який згідно із законом повинен здійснювати правосуддя.*

На законодавчому рівні так і не закріпили визначення термінів «підсудність», «юрисдикція», «підвідомчість», «компетенція», проблемні питання узгодженості яких вже досліджувалась співавтором [5, с. 82-87]. Лише в п. 2 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивіль-

них і кримінальних справ від 01.03.2013 р. № 3 «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» передбачено, що підсудність визначає коло цивільних справ у спорах, вирішення яких належить до повноважень конкретного суду першої інстанції [6]. Проте, відповідно до п. 6 ч. 2 ст. 36 Закону України № 2453-VI роз'яснення Пленуму Вищих спеціалізованих судів України мають рекомендаційний характер [4], тому дане визначення не є легальним. Але необхідно зазначити, що погодитися з визначенням запропонованим в даній Постанові ми не можемо, оскільки, по-перше, у визначенні вживається словосполучення «у спорах», яке застосовується у позовному провадженні, але видами цивільного судочинства є також окреме та наказне провадження. По-друге, підсудність визначається не лише щодо судів першої інстанції, а й апеляційної та касаційної інстанції [7, с. 71-72].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемність законодавчого врегулювання підсудності та її видів в національному судочинстві досліджувались у працях О.А. Беянович, С.С. Бичкової, Н.Є. Керноз, І.Б. Коліушко, В.В. Комарова, Р.О. Куйбіда, В.Т. Малайренка, М.М. Михеєнка, С.Я. Фурси, В.П. Шибіка.

Мета статті. Метою даного дослідження є: на основі аналізу наукових поглядів та норм процесуального законодавства визначити законодавче врегулювання підсудності та її видів в національному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. Визначення компетенції різних судів здійснюється залежно від виконуваних ним функцій, інстанцій, роду (предмета, категорії) справи і місця (території), на яку поширюється діяльність певного суду. В юридичній літературі процесуалісти – науковці виокремлюють такі види підсудності: функціональну, інстанційну, родову, територіальну (загальну, альтернативну, за зв'язком вимог, виключну) [7, с. 71-72].

Інстанційна підсудність визначає компетенцію окремих ланок судової системи України на підставі виконуваних ними інстанцій. Вперше на законодавчому рівні термін «інстанційна підсудність» закріплено саме в ст. 20 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [8], а потім передбачено в ст. 33 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [9]. Хоча Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК України) [10] та Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК України) [11] не містять такої уніфікованої статті з назвою «інстанційна підсудність», як в КАС та КПК України, але саме в них дотримано принцип, за яким одній ланці судової системи відповідає одна судова інстанція, куди особа, за необхідності може звернутися. Саме такий підхід найкраще сприяє інстанційній спеціалізації судів загальної юрисдикції різних судових ланок. Але, на жаль, виняток із цього класичного бачення інстанційної підсудності було зроблено в статті 20 КАС України [12, с. 38].

Підтвердимо це нормативно проаналізувавши судові інстанції за чинним національним законодавством України, а саме: ЦПК України, ГПК України, КАС України та КПК України.

Відповідно до ЦПК України: усі справи, що підлягають вирішенню в порядку цивільного судочинства, розглядаються районними, районними у містах, міськими та міськрайонними судами – суди першої інстанції (107); апеляційною інстанцією у цивільних справах є судові палати у цивільних справах апеляційних загальних судів, у межах те-

риторіальної юрисдикції яких знаходиться місцевий суд, який ухвалив судові рішення, що оскаржується (291); касаційною інстанцією у цивільних справах є Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (323) [10].

Відповідно до ГПК України: місцеві господарські суди розглядають у першій інстанції усі справи, підвідомчі господарським судам (ст. 13); перегляд за апеляційною скаргною рішення та ухвал місцевого господарського суду здійснює апеляційний господарський суд, повноваження якого поширюються на територію знаходження відповідного місцевого господарського суду – визначення апеляційної інстанції (ст. 92); судом касаційної інстанції є Вищий господарський суд України (ст. 108) [11].

Зробивши системний аналіз національних процесуальних Кодексів України щодо інстанційної підсудності можна констатувати:

1. Наявність розбіжностей як у визначенні, так і в закріпленні інстанційної підсудності в ст. 20 КАС України та ст. 33 КПК України, а саме: спільними інстанційними провадженнями є провадження у першій інстанції, в апеляційній інстанції, у касаційній інстанції та перегляд судових рішень Верховним Судом України. На відміну від КПК України, під інстанційну підсудність за КАС України не підпадає таке провадження як перегляд за нововиявленими обставинами.

2. Хоча ч. 5 ст. 33 КПК України виокремлює кримінальне провадження за нововиявленими обставинами в інстанційній підсудності як її різновид, «який здійснюється судом, який ухвалив рішення, що переглядається». Але зазначене не відповідає за змістом статті 463 КПК України, а саме: «заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин. Заява про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами у разі вчинення суддею злочину, внаслідок якого ухвалено незаконне або необгрунтоване рішення, подається до суду тієї інстанції, суддею якого він був». Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами визначений ст. 463 КПК України однаковий із порядком, встановленим ст. 249 КАС України, але він це не відповідає вимогам ст. 363 ЦПК України та ст. 114 ГПК України.

3. Інстанційна підсудність є значно *вужчою ніж функціональна*, оскільки на законодавчому рівні вживаються терміни «суд першої інстанції», «суд апеляційної інстанції», «суд касаційної інстанції».

Під *територіальною підсудністю* розуміють правила розмежування компетенції судів однієї і тієї судової ланки з однаковою предметною (родовою) підсудністю залежно від території, на яку поширюються їх повноваження. Тобто, це розмежування справ, що підлягають судовому розгляду, між місцевими судами.

Підсудність справ за вибором позивача науковцями називається *альтернативною*, оскільки згідно ч. 14 ст. 110 ЦПК України «позивач має право на вибір між кількома судами, яким згідно з цією статтею підсудна справа, за винятком виключної підсудності». Не можна погодитися з тим, що ця норма міститься в останній частині зазначеної статті. Незрозумілою для пересічних громадян є словосполучення «можуть пред'являтися також», яке застосовується одинадцятим раз в ст. 110 ЦПК, але має надзвичайно важливе значення для реалізації на практиці, тому що саме під ним розуміється можливість звернутися до суду встановленого в

ст. 109 ЦПК України. Хоча окремої статті з назвою «підсудність за вибором позивача» немає в інших процесуальних кодексах, але словосполучення «за вибором позивача» зустрічається неодноразово, зокрема в ч. 3 ст. 18, ч. 2. ч. 5 ст. 19, ч. 1 ст. 21 КАС України; та ч. 3 ст. 15 ГПК України.

Підсудність кількох вимог, пов'язаних між собою (ст. 113 ЦПК України, ст.21 КАС України) в науці називається за зв'язком справ та має місце у тому випадку, коли між справами існує об'єктивний зв'язок. Однак, проаналізувавши ст.ст. 110 та 113 ЦПК України, ми дійшли до висновку про необхідність внесення до них змін. У ч. 1 ст. 113 ЦПК зазначається, що «позови до кількох відповідачів, які проживають або знаходяться в різних місцях, пред'являються за місцем проживання або місцезнаходженням одного з відповідачів за вибором позивача». Тобто, в даному випадку в позивача є право вибору, а це значить, що мова йде про альтернативну підсудність. Тому необхідно виключити зі ст. 113 ЦПК України дане положення і закріпити його в новій частині ст. 110 ЦПК України.

Правила *виключної підсудності*, передбачені ст. 114 ЦПК України, ст.16 ГПК України, розповсюджуються на вичерпний перелік справ, розгляд яких можливий тільки в певному суді та до яких не можуть бути застосовані правила як загальної так і альтернативної підсудності.

Норми КПК України 2012 року дають підстави для виокремлення ще одного виду підсудності – персональної.

Відповідно до ч. 2 ст. 32 КПК України кримінальне провадження щодо обвинувачення судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді. Якщо згідно з ч. 1 ст. 32 КПК України кримінальне провадження стосовно судді має здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, кримінальне провадження здійснює суд, найбільш територіально наближений до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно-територіальної одиниці (Автономної Республіки Крим, області, міста Києва чи Севастополя). Такі ж зміни внесені і до ч. 6 ст. 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

У зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя окремими судами в районі проведення антитерористичної операції виникла необхідність змінити територіальну підсудність судових справ, підсудних судам розташованим в районі проведення антитерористичної операції. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12.08.2014 р. № 1632-VII (далі – Закон № 1632-VII) [12]. Відповідно до ч.2 ст.5 зазначеного Закону № 1632-VII закони та інші нормативно-правові акти України діють у частині, що не суперечить цьому Закону. Тобто, це означає винятковість (виключність) його положень.

На виконання Закону № 1632-VII були внесені суттєві зміни в різні закони, зокрема, КПК України статтю 114 доповнено частиною третьою такого змісту:

«3. Судові справи щодо спорів, що впливають з факту окупації чи правопорушень, пов'язаних з окупацією, відносяться до окремої категорії справ, які розглядаються за відповідними процесуальними нормами з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим

на тимчасово окупованій території України», а отже фактично запроваджується в кримінальному судочинстві персональна підсудність?!

Підставою для персональної підсудності в кримінальному судочинстві є конституційна норма ст. 111 Основного Закону України, відповідно до якої рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Верховною Радою України не менш як трьома четвертими від її конституційного складу після перевірки справи Конституційним Судом України і отримання його висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент та отримання висновку Верховного Суду України про те, що діяння, в яких обвинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину. Детально це врегульовано Главою 30 «Порядок дострокового припинення повноважень Президента України у зв'язку з неможливістю виконання ним своїх повноважень за станом здоров'я, а також у разі усунення Президента України з поста в порядку імпічменту» Регламенту Верховної Ради України, але жодної норми не містить новий КПК України) [14].

Відповідно до п. 1 Розділу II. Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1632-VII: «Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та втрачає чинність з моменту повернення тимчасово окупованої території під загальною юрисдикцією України за умови попереднього і повного відшкодування збитків, нанесених внаслідок такої тимчасової окупації, у тому числі моральних збитків примусово переміщених осіб».

У зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя судами Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях, виникла необхідність в запровадженні заходів правового реагування, а саме зміни територіальної підсудності судових справ, підсудних розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя судам, що було врегульовано Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 р. № 1207-VII [12].

На період дії законів України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» та «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» норми Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України, Митного кодексу України застосовуються з урахуванням цих законів. А отже виникає необхідність на законодавчому рівні в КПК України закріпити спеціальну норму про виключну підсудність.

В ЦПК України підсудність цивільних справ регулюється статтями 107-117 глави 1 «Підсудність» розділу III «Позовне провадження». Відповідно до ч. 3 ст. 15 ЦПК України суди розглядають справи цивільної юрисдикції в порядку позовного, наказного та окремого провадження [10]. Здається не логічним розміщення статей, які регулюють загальні правила підсудності в цивільному процесі в межах саме цього розділу. Так, у Цивільному процесуальному кодексі Російської Федерації [15] та Цивільному процесуальному кодексі Республіки Білорусь [16] підсудність врегульовується в межах розділів, які відповідно називаються «Основні положення» та «Загальні положення». У Кодексі адміністративного судочинства України питання підсудності адміністративних справ регулюються розділом I «Загальні положення» главою 1 з назвою «Адміністра-

тивна юрисдикція і підсудність адміністративних справ»[10]. У КПК України зазначені питання врегульовані «§ 1. Суд і підсудність Глави 3. Розділу I Загальні положення». Ми вважаємо, що законодавцю було б доцільно саме таким чином побудувати і ЦПК України. В даній главі мають залишитися ст. 15-17 ЦПК України, але їх необхідно доповнити статтями про підсудність, які б мали загальний характер для всіх видів проваджень.

Висновки і пропозиції. Зробивши системний аналіз національних процесуальних кодексів можна зробити висновки:

1. На законодавчому рівні щодо видів підсудності існують розбіжності, а саме: – в ЦПК України «підсудність за вибором позивача» – ст. 110, «підсудність кількох вимог, пов'язаних між собою» – ст. 113 та «виключна підсудність» – ст. 114; – в КПК України «територіальна підсудність» – ст. 32 та «інстанційна підсудність» – ст. 33; – в КАС України «предметна підсудність» – ст. 18, «територіальна підсудність» – ст. 19, «інстанційна підсудність» – ст. 20, «підсудність кількох пов'язаних між собою вимог» – ст. 21; – в ГПК України – «територіальна підсудність» – ст. 15, «виключна підсудність» – ст. 16.

2. Істотними порушеннями вимог кримінального процесуального закону є такі порушення вимог КПК України, які перешкодили чи могли перешкодити суду ухвалити законне та обґрунтоване судові рішення.

3. Порушення вимог господарського процесуального права (ст. 104 та ст. 111-10 ГПК України) можуть бути підставами для скасування або зміни рішення судами вищестоящої інстанції лише за умови, якщо це порушення призвело до прийняття неправильного рішення.

4. Щодо розгляду справ за ЦПК України та КАС України порушення норм процесуального права можуть бути підставою для скасування або зміни рішення, якщо це порушення призвело до неправильного вирішення справи (ч. 3 ст. 309 ЦПК України та п. 4 ч. 1 ст. 202 КАС України).

5. Обов'язковою підставою для скасування судових рішень при розгляді кримінальної чи господарської справи як судом апеляційної інстанції, так і судом касаційної інстанції є: порушення правил підсудності (п. 6 ч. 2 ст. 412, ст. 411, ч. 2 ст. 438 КПК України), через конкретизацію в ГПК правил якої саме підсудності «предметної або територіальної підсудності, крім випадків, передбачених у частині третій статті 17 ГПК України» та «виключної підсудності» (п.п. 6,7 ч. 3 ст. 104, п.п. 6,7 ч. 2 ст. 111-10 ГПК України).

6. Обов'язковими підставами для скасування судових рішень при розгляді цивільних та адміністративних справ відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 309 ЦПК України та п. 4 ч. 1 ст. 202 КАС України є однакові підстави, а саме: «розгляд і вирішення справи неповноважним судом; участь в ухваленні рішення судді, якому було заявлено відвід на підставі обставин, що викликали сумнів у неупередженості судді, і заяву про його відвід визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованою; ухвалення чи підписання постанови не тим суддею, який розглядав справу». Законодавець прямо не закріплює в ЦПК України та КАС України «порушення правил підсудності» як обов'язкову підставу для скасування судових рішень при розгляді цивільних та адміністративних справ, натомість зміст права на *повноважний суд* розкривається ст. 8 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 2453-VI [4] як «ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його

справи в суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом; суддя розглядає справу, одержану згідно з порядком розподілу судових справ, установленим відповідно до закону...», на що «...не може впливати бажання судді чи будь-яких інших осіб». Отже, керуючись правилами формальної логіки, розгляд і вирішення справи неповноважним судом передбачає: 1) порушення права особи на розгляд її справи в суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом; 2) недодержання порядку розподілу судових справ, установленого відповідно до закону, за умов, що допускають можливість впливу на такий розподіл бажання судді чи будь-яких інших осіб.

Згідно ст. 115 ЦПК України «якщо суддя, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, встановить, що справа не підсудна цьому суду, заява повертається позивачеві для подання до належного суду (аналогічна норма міститься у ст. 121 цього Кодексу). Таким чином, ЦПК України розрізняє поняття «неналежний суд» і «неповноважний суд» [17, с. 60].

На нашу думку, така підстава як «розгляд і вирішення справи неповноважним судом» для скасування або зміни рішення має право на самостійне існування як в цивільному так і адміністративному судочинстві, лише при її конкретизації. Вбачається за необхідне внесення змін до ЦПК України, оскільки відповідно до ч. 3 ст. 303 ЦПК України «апеляційний суд не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права, які є обов'язковою підставою для скасування рішення», але зміст цієї норми законодавцем не розкрито) [17, с. 61].

Здійснивши аналіз чинних процесуальних кодексів України пропонуємо:

1. Змінити назву глави 2 розділу I ЦПК України на «Цивільна юрисдикція загальних судів і підсудність цивільних справ».

2. Доповнити статтями: 15-1 з назвою «Інстанційна підсудність цивільних справ», яка має складатися з таких частин: перша части за змістом відповідає ст. 107, друга – ст. 291, третя – ст. 323, четверта – ст. 353, п'ята – ст. 363 чинного ЦПК; 15-2 «Наслідки порушення правил підсудності», яка за змістом відповідає ст.115, 15-3 «Передача справи з одного суду до іншого» – за змістом відповідає ст. 116, 15-4 «Недопустимість спорів про підсудність» – за змістом відповідає ст.117 чинного ЦПК.

3. Змінити назву ст. 107 ЦПК України з «Суд першої інстанції» на «Родова підсудність».

4. Змінити назву ст. 109 ЦПК України з «Підсудність справ за місцезнаходженням відповідача» на «Загальне правило визначення територіальної підсудності».

5. Доповнити ст.110 ЦПК України новою частиною, яка б за змістом відповідала ч.1 ст.113 чинного ЦПК.

6. Зробити переміщення ч. 14 ст. 110 у ч. 1 ст. 110 ЦПК України.

7. Доповнити ст. 114 ЦПК України частиною 5 такого змісту: «Зустрічний позов та позов третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору у справі, незалежно від їх підсудності пред'являється в суді за місцем розгляду первісного позову».

8. Виключити статті 113, 115, 116 та 117 ЦПК України.

9. П. 4 ч. 1 ст. 309 ЦПК України та п. 4 ч. 1 ст. 202 КАС України викласти у такій редакції: «порушен-

ня або неправильне застосування норм матеріального або процесуального права».

10. Доповнити ст. 309 ЦПК України частиною 4 та ст. 202 КАС України частиною 2 такого змісту: «Обов'язковими підставами для скасування або зміни рішення є такі порушення норм процесуального права:

1) судове рішення ухвалено незаконним складом суду;

2) справу розглянуто судом за відсутністю будь-якої із сторін, не повідомлено належним чином про місце засідання суду;

3) порушено правила підсудності;

4) в ухваленні судового рішення брав участь суддя, якому було заявлено відвід на підставі об-

ставин, які викликали сумнів у неупередженості судді, і заяву про його відвід визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованою;

5) судове рішення ухвалено чи підписано не тим складом суду, який здійснював судовий розгляд»;

6) у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судове провадження в суді першої інстанції».

11. Доповнити ст. 207 ЦПК України новою підставою залишення заяви без розгляду такого змісту: «справа не підсудна цьому суду».

12. Доповнити КПК України новою статтею 33-1 з назвою «Персональна підсудність».

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (РИМ, 4.XI.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU50K02U.html
3. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № // (ВВР). – 2006. – № 30. – Ст. 260 з наступними змінами.
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41-42, № 43, № 44-4. – Ст. 529 із змінами.
5. Керноз Н.Є. Проблемні питання узгодженості понять «юрисдикція», «підвідомчість», «компетенція» у контексті процесуального законодавства України // Вісник Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці: щоквартальний науковий збірник. – 2009. – № 1. – Чернігів. – С. 80-91.
6. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ» від 01.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0003740-13>
7. Святюк Т.О., Керноз Н.Є. Проблемність законодавчого врегулювання підсудності в цивільному судочинстві // «Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн» Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 27-28 грудня 2013 року. – Запоріжжя: У 2 частинах. Запорізька міська громадська організація «Істина», 2013. – Частина I. – С. 71-75.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005 р. – № № 35-37. – Ст. 446 із змінами.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України від 08.03.2013. – 2013. – № 9-10. – Ст. 88 з наступними змінами.
10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст.492 із змінами.
11. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII// ВВР України. – 1992. – № 6. – Ст. 56 (зі змінами).
12. Керноз Н.Є. Проблеми інстанційної підсудності за Кодексом адміністративного судочинства України // «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 02-03 березня 2013 року. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2013. – 156 с. – С. 38-41.
13. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 26. – Ст. 892) із змінами, внесеними згідно із Законами № 1237-VII від 06.05.2014 // ВВР. – 2014. – № 27. – Ст. 905; № 1635-VII від 12.08.2014 № 1636-VII від 12.08.2014.
14. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010р. № 1861-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010 р. – № 14. – № 14-15; № 16-17. – С. 412. – Стаття 133 з наст. змінами.
15. Закон України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» від 12.08.2014 № 1636-VII // «Голос України» офіційне видання від 26.09.2014. – № 184.
16. Гражданский процессуальный кодекс РФ от 14.11.2002 г. № 138-ФЗ (ГПК РФ) (с изменениями) // «Российская газета» от 20.11. 2002 г.
17. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь: 11.11.1999 г. № 238-З. Принят Палатой представителей 10.12.1998 г. Одобрен Советом Республики 18.12.1998 г. Юридическая база «ЮСИАС» – 2008 г.
18. Керноз Н.Є., Поскробко І.В. Проблемність поняття «неповноважений суд» в цивільному судочинстві України // «Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 20-21 грудня 2013 р. – Львів: У 2 частинах. Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2013. – Ч. I. – С. 59-62.

Керноз Н.Е., Бердник И.В.

Черниговский национальный технологический университет

ПРОБЛЕМНОСТЬ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО УРЕГУЛИРОВАНИЯ ПОДСУДНОСТИ И ЕЕ ВИДОВ В НАЦИОНАЛЬНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

Аннотация

Статья посвящена освещению проблемных вопросов законодательного урегулирования подсудности и ее видов в национальном судопроизводстве. Проанализировано понятие подсудности. Раскрыты виды подсудности: инстанционная, исключительная, территориальная, предметная. Авторы приходят к выводу, что на законодательном уровне отсутствует ее определение и существуют разногласия относительно ее видов. Предложены пути устранения пробелов в законодательстве.

Ключевые слова: подсудность, инстанционная подсудность, исключительная подсудность, территориальная подсудность, родовая подсудность, предметная подсудность.

Kernoz N.E., Berdnik I.V.

Chernihiv National Technological University

PROBLEMS WITH LEGISLATIVE REGULATION JURISDICTION AND SPECIES IN NATIONAL LEGAL PROCEEDINGS

Summary

This paper is devoted to highlighting the problematic issues of jurisdiction and legislative regulation of its kinds in the domestic legal order. The notion of jurisdiction. Explained types of jurisdiction: instance, exclusive, territorial and subject matter jurisdiction. The authors conclude that in law there is no definition of it and there is disagreement as to its species. The proposed ways of its amendment in the legislation.

Keywords: jurisdiction, instantsiyna jurisdiction, exclusive jurisdiction, territorial jurisdiction, tribal jurisdiction, subject matter jurisdiction.

УДК 347.67

НІКЧЕМНІСТЬ ЗАПОВІТУ ТА ВИЗНАННЯ ЗАПОВІТУ НЕДІЙСНИМ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Чубенко А.Г.

Національна академія внутрішніх справ

Леськів С.Р.

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано основні положення, що стосуються нікчемності заповіту та визнання його недійсним. Виявлено проблеми правового регулювання нікчемності заповіту та визнання його недійсним. Проаналізовано судову практику та позиції вітчизняних вчених стосовно даних правових питань. Наведено пропозиції щодо вдосконалення українського законодавства, що стосується нікчемності та недійсності заповіту.

Ключові слова: заповіт, нікчемність заповіту, недійсність заповіту, спадкове право.

Постановка проблеми. Одними з основоположних способів захисту спадкових прав та інтересів є визнання заповіту нікчемним або визнання заповіту недійсним у судовому порядку. На практиці виникає ряд питань, що стосуються розмежування правової природи, підстав, суб'єктного складу цих способів захисту, що зумовлює необхідність їх вирішення.

Аналіз останніх наукових досліджень. Дана проблематика була досліджена багатьма провідними вченими у сфері цивільного права, серед яких: І. Жилінкова, Ю. Заїка, С. Фурса, О. Підпригора та чимало інших фахівців з тих питань, які стосуються спадкового права.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки заповіт є односторонньою угодою, тобто угодою, для здійснення якої необхідно і достатньо лише вираження волі заповідача,

тому заповіт має відповідати вимогам, встановленим законом, що стосуються вчинення угод, тому до заповіту застосовуються загальні положення щодо визнання правочину недійсним. У Цивільному кодексі (ЦК) України [1] немає поняття недійсності правочину, але ст. 203 ЦК України визначено загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.

Мета дослідження. На основі аналізування літературних джерел та діючої юридичної практики:

- 1) проаналізувати основні положення, що стосуються нікчемності заповіту та визнання його недійсним;
- 2) виявити проблеми правового регулювання нікчемності заповіту та визнання його недійсним;
- 3) проаналізувати судову практику та позиції вітчизняних вчених стосовно даних правових питань;